
2024-17-RE

Causa 2024-17-RE

(Muñoz Hernández i Cristià Oliva c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 150-2024. Recurs d'empara

Sentència del 17 de juny del 2024

BOPA núm. 72, del 26 de juny del 2024

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 13 de març del 2024, per la representació processal dels Srs. José Manuel Muñoz Hernández i Joaquim Cristià Oliva, que actuen en representació de la societat Nargam SRO, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 3 de la Batllia en relació amb les Diligències Prèvies 7000074/2023, que derivaria en una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que ordeni a la Secció d'Instrucció Especialitzada 3 que procedeixi a les actuacions d'investigació sol·licitades per aquesta part sense més demora, i que declari que la part recurrent té dret a ser indemnitzada per la dilació soferta;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 15 d'abril del 2024 que va admetre a tràmit aquesta causa

sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 2 de maig del 2024, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Jean-Yves Caullet;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 30 d'octubre del 2020, els Srs. José Manuel Muñoz Hernández i Joaquim Cristià Oliva, en representació de la societat Nargam SRO, van interposar una querella criminal per falsejament de comptes socials, abús de posició dominant, administració deslleial d'una empresa, associació il·lícita, blanqueig de diners i creació, ús i comercialització de documents inautèntics contra diverses persones.

1.2. El 29 de gener del 2021, la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 va admetre a tràmit aquesta querella, i, el mes següent va citar a comparèixer les persones querellades.

1.3. El 17 de gener del 2022, la representació processal dels recurrents va presentar un escrit de queixa en què exposava que després d'1 any de l'admissió a tràmit de la querella no s'havia practicat cap actuació i que aquesta inactivitat posava en risc l'eficàcia de la instrucció, per aquest motiu, insistien fermament en la pràctica de les actuacions sol·licitades.

1.4. El 15 de març del 2022, la representació processal dels recurrents va presentar un segon escrit de queixa, insistint en la pràctica de les actuacions sol·licitades; queixa que també va ser tramesa al president de la Batllia i al Consell Superior de la Justícia.

1.5. Mitjançant una carta del 19 d'abril del 2022, el president del Consell Superior de la Justícia va adjuntar la resposta de la batlle instructora en què recollia les actuacions formals de pur tràmit fins a concretar la seva absència per una baixa mèdica, seguida de vacances, i en la qual avançava la previsió de procedir a les declaracions de les persones querellades després del mes de maig del 2022.

1.6. L'1 juliol del 2022, la batlle instructora va trametre 4 comissions rogatòries internacionals a diversos òrgans judicials espanyols demanant la confirmació i la fermesa d'unes decisions judicials, que segons argumentava una de les parts querellades, justificarien el seu alliberament de tot càrrec en aquest procediment.

1.7. El 7 de novembre del 2022, es va posar en coneixement de les parts l'atribució de la competència sobre aquesta causa a un nou batlle.

1.8. El 9 de novembre del 2022, la Secció d'Instrucció Especialitzada 3 de la Batllia va trametre els

recordatoris corresponents de comissió rogatòria internacional davant la manca de contesta de les autoritats espanyoles.

1.9. El 23 de novembre del 2022, la causa va recollir la petició d'informació addicional de l'autoritat espanyola per donar curs a la comissió rogatòria internacional i poc després es van anar rebent les respostes requerides, arribant la resposta del Suprem a finals del mes d'abril del 2023.

1.10. El 18 d'octubre del 2023, es va afectar la causa a la Secció d'Instrucció Especialitzada 3 de la Batllia, amb el mateix batlle coneixedor, però amb una nova numeració.

1.11. El 13 de març del 2024, la representació processal dels Srs. José Manuel Muñoz Hernández i Joaquim Cristià Oliva, que actuen en representació de la societat Nargam SRO, van interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 3 de la Batllia en relació amb les Diligències Prèvies 7000074/2023, que derivaria en una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació de la part recurrent

- La part recurrent al·lega que prop de 3 anys i mig després de presentar una querella important i a bastament documentada, no s'ha practicat cap actuació d'investigació, ni s'ha adoptat cap mesura conservatòria, ni tan sol s'ha pres declaració dels querellats, que és la mesura més bàsica i elemental, prevista per l'article 55 del Codi de procediment penal.

- En aquest sentit, recorda l'article 40 del mateix Codi que estableix que la instrucció de les diligències prèvies s'ha d'efectuar de manera abreujada, precisa i amb celeritat. És evident que després del temps transcorregut d'ençà la presentació de la querella, aquesta instrucció vulnera el dret a un judici de durada raonable, sense obviar els possibles perjudicis que la demora denunciada pogués tenir en el procés d'investigació, ja que alguns dels querellats han estat desfent el seu patrimoni amb intencions d'abandonar el país.

- Així mateix, la part recurrent també retreu al Ministeri Fiscal haver demostrat de manera clara la manca més que notòria de la seva legal subjecció als principis rectors del dret penal, ja que ha obviat la seva activitat impulsora d'acusació pública en defensa de l'interès general basat, entre d'altres, en el principi de legalitat.

- Després de citar la jurisprudència constitucional en la matèria que estableix els criteris per determinar les durades no raonables: la llarga durada en el temps, la manca relativa de la complexitat de la causa, el risc de la demora, que la dilació no sigui deguda a la part que l'al·lega, i, la irrellevància del fet que la inactivitat sigui directament responsabilitat de l'òrgan judicial concernit, la part recurrent examina aquests criteris en relació amb la seva situació particular.

- Constata que el fet que no s'hagi practicat ni tan sols la declaració dels querellats durant més de tres anys des de l'admissió a tràmit de la querella compleix amb el primer punt sobre la llarga durada en el temps.

- Pel que fa a la complexitat de la causa, si bé reconeix que aquesta revesteix una certa complexitat,

en la interposició de la querella es va aportar documentació sobre allò que s'al·legava i que justificava les mesures d'instrucció sol·licitades. Considera que si la querella va ser admesa a tràmit va ser perquè es va valorar el relat fàctic, així com la documentació aportada.

- Sobre el risc en la demora, manifesta que aquest és evident. Les parts querellades han tingut accés a tota la documentació aportada i per tal com no s'ha adoptat cap mesura conservadora, és molt probable que la inactivitat de la Batllia faciliti l'ocultació de béns o la destrucció de proves. Tant els delictes de component societari, com els de blanqueig de diners requereixen de suports documentals fefaents per evidenciar-los i està clar que el pas del temps no juga a favor de la part denunciant.

- Altrament, és evident que aquesta part no té res a veure amb la tardança injustificada que denuncia.

- Pel que fa al darrer punt, en aquesta causa, ni el batlle instructor actual, ni el Ministeri Fiscal, no només no han justificat la tardança en l'activitat instructora, sinó que ni el Ministeri Fiscal ha demostrat la més mínima activitat en aquest assumpte, com era la seva obligació legal.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que ordeni al batlle instructor que procedeixi a les actuacions d'investigació sol·licitades per aquesta part sense més demora, i que declari que aquesta part té dret a ser indemnitzada per la dilació soferta.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- En primer lloc, el Ministeri Fiscal desgrana de manera precisa les principals actuacions realitzades en el marc de la instrucció arran de la querella interposada pels recurrents en nom de la societat Nargam SRO.

- Seguidament, recorda que la vulneració del dret a un judici de durada raonable s'hauria produït exclusivament en relació amb la societat, la qual exerceix l'acció penal.

- I després de recordar la noció de durada raonable establerta pel Tribunal Constitucional i per la seva jurisprudència, constata que en aquest cas, cal observar que els fets es remunten a l'any 2005, que es va jutjar i absoldre un dels querellats, en relació amb els fets que ara fonamenten la querella, l'any 2010 per part de l'Audiència Nacional Espanyola (sentència confirmada l'any 2011 pel Tribunal Suprem Espanyol), constant fins i tot una nova querella a Espanya en relació amb la qual s'hauria acordat un lliure sobreseïment respecte del principi de cosa jutjada material.

- Aquestes resolucions van ser posades en coneixement de la Batllia pels querellats; per aquest motiu, amb caràcter previ a qualsevol altra actuació la batlle instructora inicial va decidir sol·licitar-les a les autoritats judicials espanyoles competents.

- Tanmateix, no va ser fins a l'any 2023 que van ser enviades, quedant encara pendent d'enviament certa informació.

- El Ministeri Fiscal considera que és lògic que abans de practicar qualsevol altra actuació, la Batllia vulgui verificar, primer, la situació dels procediments judicials espanyols, la resolució dels quals

podria determinar l'apreciació de la cosa jutjada material, i, per tant, el sobreseïment de la causa.

- El Ministeri Fiscal també posa en relleu el temps que els recurrents han trigat en presentar la querella, ja que els fets que denunciem se situen entre els anys 2005 i 2007, en relació amb els delictes subjacents suposadament succeïts a la República Txeca.

- A la vista de totes les circumstàncies del cas, entén que no s'ha vulnerat el dret de la societat Nargam, SRO a un judici de durada raonable, i, per aquest motiu, demana al Tribunal Constitucional que desestimi íntegrament aquest recurs d'empara.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. La vulneració al·legada per la part recurrent dels seus drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i més precisament, del seu dret a un judici de durada raonable, establert a l'apartat 2 de l'article 10 esmentat, ha de ser examinada de conformitat amb la jurisprudència constant establerta per aquest Tribunal en la matèria.

3.2. Efectivament, en absència d'una norma legislativa que emmarqui els procediments, el caràcter no raonable o raonable d'aquests terminis comporta una dimensió subjectiva que ha dut al Tribunal Constitucional a haver de considerar cada situació en funció de la complexitat de la causa, de l'actitud de les parts i de l'acció de la Justícia.

3.3. En aquest cas, de les al·legacions del Ministeri Fiscal se'n deriva que a partir de l'admissió a tràmit de la querella presentada per la part recurrent fins a l'enviament de les quatre comissions rogatòries internacionals des d'Espanya, van passar 5 mesos durant els quals la Batllia va efectuar diverses diligències, en particular, va notificar la querella als querellats, els va citar a comparèixer, va obtenir la traducció de diversos documents aportats pels querellants i va examinar la documentació aportada per les parts. Durant aquest període no es pot demostrar cap inacció per part de la Secció d'Instrucció Especialitzada.

És en el decurs d'aquest període que es va dur al coneixement de la batlle instructora que els querellats havien estat jutjats a Espanya pels mateixos fets denunciats en la querella i que l'any 2010 havien estat absolts de les acusacions imputades; aquesta decisió havia estat confirmada pel Tribunal Suprem l'any 2011, circumstància que justificava plenament la utilització de les comissions rogatòries internacionals abans de prosseguir la instrucció.

3.4. De les actuacions també se'n desprèn que la Secció d'Instrucció Especialitzada va insistir per obtenir la resposta per part de les autoritats espanyoles competents respecte de les seves peticions i que el termini per aconseguir aquestes respostes indispensables per prosseguir la instrucció no derivava d'una inacció de la seva part.

3.5. Cal destacar que el batlle instructor va enviar un insistiment el mes de gener del 2024 respecte d'una de les comissions rogatòries internacionals, per la qual encara no havia obtingut resposta.

3.6. En els seus escrits de conclusions, tant la part recurrent, com el Ministeri Fiscal, informen a aquest Tribunal que, el 3 de maig del 2024, la Secció d'Instrucció Especialitzada 3 de la Batllia va

dictar un aute en què acordava l'arxivament de les actuacions.

Aquesta decisió s'adopta 4 mesos després del darrer insistiment del batlle instructor, quan la causa és força complexa i l'anterioritat dels fets apareix de manera molt clara en els considerants d'aquesta decisió.

3.7. Per consegüent, d'acord amb la jurisprudència constitucional constant en matèria de dilacions indegudes, aquest Tribunal Constitucional considera que el termini impugnat en aquesta causa per obtenir una decisió de Justícia no es pot considerar com a irraonable, i, per tant, aquest recurs d'empara ha de ser desestimat.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara 2024-17-RE interposat per la representació processal dels Srs. José Manuel Muñoz Hernández i Joaquim Cristià Oliva, que actuen en representació de la societat Nargam SRO, contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 3 de la Batllia en relació amb les Diligències Prèvies 7000074/2023.

2. Declarar que no s'ha produït la vulneració del dret a un procés de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

3. Imposar a la part recurrent les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs.

4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la part recurrent, a la Batllia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 17 de juny del 2024.

Jean-Yves Caullet Joan Manel Abril Campoy

President Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat